

Az „első” kerék

Életműről a képernyőn

Temesvár – Szombaton este és vasárnap délután a temesvári Analog tévéadó népszerű, *Ötödik kerék* című irodalmi adásának vendége volt Anavi Ádám. Alkalmom szülte e meghívást, a költő 95. születésnapja előtt találkozott, a képernyő közvetítésével, a nézőkkel. A másfél órás adás hőse korát meghazudtoló fiatalságával lepte meg a tévézőket. Nem volt lámpaláza, nem merevedett meg mosolya, ott trónolt a székében és várta, akár a prédára éhes vadász a műsorszerkesztő, George Șerban kérdéseit. A hosszú élet titkaitól az alkotói sorskérdésekig, az egyes kötetekig, s a kor irodalmi légköréig mindenről szó esett. Anavi bejárta józanul, humorral fűszerezve visszaemlékezéseit, élete fontosabb állomásait. A mértékletesség mércéjét hangsúlyozta, s a megismerés, a tapasztalás, az örök kíváncsiság erejét, mely alkotói pályáján vezette és táplálta hitét abban, hogy maradandó műveket teremt. Két kötete román fordításban is megjelent, így a Gábor Ildikó és Șerban Foarță tolmácsolt versek, valamint a *Kepler* című drámája, melyet Carmen Blaga ültetett át, a drámai mű eredeti szépségét megőrző román nyelvre. E kitűnő

fordítóról, sajnos, nem esett szó, de annál többet beszéltek a drámaíró és a színház (vagy színházak) viszonyáról. Kiderült, hogy Anavi nagy álma még nem teljesült: a Keplert szeretné színpadon látni, s erről a reményről még mindig nem mondott le.

A két világháború közötti temesvári irodalmi életéről szóló kérdések jórészt megválaszolatlanul maradtak. Abból a pusztából, hogy az említett időszakban a „tanár úr” került előtérbe, s első kötete jóval később, 1944 végén jelent meg, a Mester és mentor Franyó Zoltán jóvoltából. A beszélgetés végén Anavi bevallotta, izgatottan várja a születésnapját, mert a legszebb ajándékot fogják átnyújtani neki: az Irodalmi Jelen Könyvkiadó gondozásában megjelenő *Válogatott versek* kötetét, hisz minden író legnagyobb ünnepe, ha új könyvét útnak indíthatja.

Mosolygott, viccelt, bíralt, fricskázott – szokása szerint – a főszereplő Anavi. Életerősnek, bölcsnek, szellemesnek mutatkozott. Amikor gratuláltam neki a szerepléséért és elmondtam, hogy „jól nézett ki a képernyőn”, bevallotta: életében először bepudereztek az arcát. Ezen aztán jót nevettek.

Az adás lepergett, következnek az Anavi-napok újabb eseményei: ma délután 12 órai kezdettel a Romániai Írók Szövetsége temesvári szervezetének üléstermében (Szent György tér 3. szám), majd, február 26-án, csütörtök délután fél hatkor a református egyház Újvárossy Ernő termében kerül sor a *Válogatott versek* című kötet bemutatójára, amelyről Jámor Gyula, a Nyugati Jelen főszerkesztő-helyettese fog beszélni. A találkozó jelen lesz lapunk aradi és temesvári szerkesztőségének több tagja is, hiszen Anavi Ádám ma is lapunk szorgalmas munkatársa. Reméljük, még sokáig!

PONGRÁCZ P. MÁRIA

Anavi Ádám válogatott versei

A könyv, amelyről méltán el lehet mondani, hogy KÖNYV, Anavi Ádám válogatott verseit tartalmazza, ez is a címe, így én se adhattam más címet annak a szövegnek, amelyben rövid ízelítőt, amolyan poétikai kóstolót kívánok adni az olvasónak. Egy szóval: a könyv tegnap délután megjelent. Régi és újabb versekre lelhet benne az ifjú és az örökifjú olvasó. Versekre, jó versekre, amelyeket a 95 éves költő gyűjtött össze, válogatott ki rendezett kötetbe. Az olvasó értékes és érdekes dolgokra bukkanhat a temesvári irodalom e legújabb kincsében, és közben azt sem feledheti el, hogy a szerző nem csupán Markovits Rodion, Franyó Zoltán és Endre Károly kortársa volt, hanem az

egész huszadik századi magyar irodalomé, a temesvári sajtóvilágé, és közben a mi kortársunk is, immáron 21. századi olvasóké. Tette és teszi mindezt Temesváron, amely már több száz évvel azelőtt is végvári szerepet játszott. Anavi ebben a bán-

Élő szerzőnek tartja magát

– Beszélgetés Márton László prózaíróval –

Márton László 1959-ben született, 14 kötete jelent meg, többek között elnyerte a József Attila-díjat. Az Erdélyi Magyar Írók Ligája (E-MIL) neki ítélte a 2003-as év Irodalmi Jelen prózadíját. Az elmúlt héten Aradon is bemutatta *Testvériség* című regénytrilógiáját.

– *Túl az olvasmányélményeken, hogyan került kapcsolatba az erdélyiekkel, az erdélyi irodalommal, és most milyen a viszonyod velük?*

– Ez negyed százados történet. Egyetemistaként, 1979-ben jártam először, mondhatjuk úgy, hogy tudatosan, a felfedezés szándékával Erdélyben. (Korábban is jártam néhány alkalommal, de csak kirándulni.) Akkor ismerkedtem meg Bretter Zoltánnal, aki bemutatott az akkori kolozsvári kulturális élet számos kiválóságának, elég Egyed Pétert vagy Szócs Gézát említenem. Néhány barátommal elég sűrűn eljártunk Kolozsvárra. Ez egészen az *Ellenpontok* felgöngyölítéséig tartott. 1983-ban legtöbb akkori barátom Magyarországra vagy Nyugat-Európába ment, és egy idő után már nem volt kit meglátogatnom, másrészt bizonyos jelek alapján arra következtettem, hogy a hatóság nyomon kíséri lépteimet, és ez is arra készítetett, hogy maradjak távol. Hét esztendő szünet következett, és 1990-től kezdve járok ismét Erdélybe és a Partiumba. Ennek nagy lökést adott *A Nagyratör* című, Báthory Zsigmondról szóló darabom megírása, majd annak kolozsvári bemutatója. Akkor úgy láttam, hogy kicsit otthonosan érezhetem magamat Kolozsvárról. Ami hiú és álságos reménység, mert tudjuk, hogy pestiek nagyon nehezen vernek gyökeret Erdély területén. Ennek ellenére, egy költőbarátom a következő években úgy dedikálta nekem a

könyvét, mint akit erdélyi íróknak tart. Ami erős túlzás, de kitüntetésnek vettem. Attól kezdve, 1992-től, határozottan az volt az érzésem, hogy ezek a látogatások nem pusztán gesztusértékűek, hanem normális munkakap-

gyarországi barátkozás nem csak Erdélyben, hanem Magyarországon is zajlik.

– *Azzal is kissé erdélyibb lettél, hogy megkaptad az E-MIL Irodalmi Jelen-díját...*

– Inkább úgy mondanám, hogy tudomást vettek az egyik munkámról, és ha a munkám megérkezett, akkor nyilván a szerző is megérkezett ide, amennyiben élő szerzőről van szó. Én pedig azzal hízelgek magamnak, hogy élő szerző vagyok.

Márton László eredeti felolvasási stílusa lenyűgözte a közönséget

csolatok kiépítésére irányulnak, és a romániai magyar kulturális élet számos műhelyével sikerült felvennem a kapcsolatot – a *Látótól* kezdve az *Előretolt Helyőrségig*. Ezek nevek, amik mögött emberek állnak, életművek, anekdoták, találkozások, amiket még évek múlva is emlegetnek. És azt kell mondanom, hogy az erdélyi és ma-

– *Ha már az élőkről szó esett, akkor beszéljünk a holtakról is, arról, hogyan került kapcsolatba az erdélyi történelem azon részével, amit végül is könyv formájában a Testvériségben megírtál.*

– Nem a *Testvériségben* foglalkozom először ezzel a régióval, hanem *A Nagyratör* című drámámban, és hozzá kell tennem, hogy már koráb-

Tar Mónika egyéni műsora a Csiky Gergely Színházban

Szilágyi Domokos költészetének színei

Temesvár – A vers színpadi interpretációja sokféle lehet: van, aki szavalja, van, aki elmondja, van, aki eljátssza. Tar Mónika *Színek* című, Szilágyi Domokos (1938–1976) verseiből összeállított egyéni műsorában a Szilágyira oly jellemző hangváltásokra épít, a verszene és a próza keveréséből adódó hatások kihasználásának effektusára. Folyamatos szöveggé állítja össze a verseket, versrészleteket, s prózaként adja elő a személyes vallomásként is vállalt, a lét nagy kérdéseit faggató költői sorokat, tudatosan élve a rímek kiemelő, nyomtatékosító szerepével.

Érdekes a néző-hallgató számára, hogy az előadó-művész mit dekodol Szilágyi Domokos polifon költészetének metaforasoraiból. Tar Mónika műsora a „megszemlélni kívülről-belső, mely világot kaptam készen” szilágyis alapállásból indul. A játék, a komédia és tragédia ötvözetéből készült sorsvallató poézis jól illik a művésznő alkatahoz. Olyan játékot játszik, amely „titokban holt-súlyossá komolyodik”. Az előadás képi nyelve is ezt a tartalmat erősíti. A játéktér felülről mozgatott babafigurái, s a fehér ruhás bohócként fentről érke-

ző színész a szenvedésre születtet és „földiekkel játszó” hatalmának kiszolgáltatott, „szomorúságra termett” ember léthelyzetét jeleníti meg. Vadas László díszletötlete, az előadó jelmeze, a zene, valamint a műsorkeretbe foglaló árnyjáték a költői szöveg hangulatát, mondandóját erősítik, vagy éppenséggel „továbbgondolják”. Aszalos Géza és Mátray Edit a mozgás nyelv-

A Krecsányi Ignác Műhely stúdiótermi előadásába belejátszott a jó értelemben vett kísérletezés. Nem vitatjuk a verseket válogató művész felfogását, nem kérjük tőle számon a megjelenített Szilágyi Domokos-kép teljességét, hanem úgy értelmezzük, elemezzük, hogy megtaláljuk-e az előadásoként megismétlődő egység, egyszerűség varázsát. Egyetértünk azzal,

Árnyjátékos jelenet

vén hangolják rá a közönséget az előadásra, Maria Gornic és Sütő Katalin az előadót megsokszorozó figurák mozgásával a szövegkép rendezői kompozíció hiteles megvalósításában segítik.

hogy az előadó is, a rendező is kerüli a versmondás könnyed ritmikai megoldásait, ám a feszültséget, a drámaiságot, a szorongást s a fájdalom szövegeit mindvégig túladagoltnak éreztük.

SZEKERNYÉS IRÉN